SAMENBIOWIJZER

Eerste kwartaalnieuwsbrief

Vanaf nu gaan we je viermaal per jaar op de hoogte houden van de voortgang van de actielijnen van de RIF Biologische Landbouw. Ook geven we je updates van de activiteiten van alle consortiumpartners. De nieuwsberichten worden ook gepubliceerd op de website Samenbiowijzer.nu. Je kunt ze daar altijd terugvinden. Denk je dat anderen ook interesse hebben in samenwerking in de biologische landbouw? Stuur dan vooral deze nieuwsbrief door. Veel leesplezier!

“Ongelooflijk blij met dragende krachten van onze consortiumpartners”

Projectleider Rein van de Wal kijkt terug op eerste helft RIF Biologische landbouw

Met de goedkeuring van de Midterm Review van de RIF Biologische Landbouw is de financiering van de tweede helft van de RIF Biologische Landbouw gewaarborgd. De tussentijdse rapportage werd goed beoordeeld door de subsidiegevers van het RIF-project. “Steeds meer docenten haken aan en bedrijven komen meer en meer in hun rol. Een aantal actielijnen begint nu producten op te leveren die te gebruiken zijn in het onderwijs”, vertelt projectleider Rein van de Wal. “We hebben nog ruim twee jaar te gaan om de doelen zoals ze in onze actielijnen zijn verwoord, te bereiken.”

In de aanbevelingen die gedaan zijn in deze tussentijdse rapportage, is te zien dat er behoefte is aan meer concretie. Dat is een logische volgende stap, vindt Rein van de Wal. “In de eerste helft van het project hebben we vooral gefocust op interne voorbereiding van de onderlinge samenwerkingen met alle consortiumpartners, het structureren van de werkprocessen en het opstarten van de activiteiten van de verschillende werkgroepen.”

Onderwijskundig coördinator
Eén van de adviezen in de Midterm Review was het aanstellen van een onderwijskundig coördinator om een verbindende rol te spelen tussen de onderwijslocaties van het Consortium en om docenten te ondersteunen op het onderwijskundige vlak. Met ingang van 1 april is Eline Schothorst daarvoor aangesteld. Zij gaat met onder anderen de coördinatoren van de Biospots rond elke Aeres-onderwijslocatie maandelijks om tafel om de voortgang en inhoud van lopende activiteiten te bespreken.

Vindbaarheid e-modules
Een ander verbeteradvies in de Midterm Review was, te zorgen dat de e-learningmodules goed vindbaar en toegankelijk worden voor degenen die ermee willen en moeten gaan werken. “Dit aandachtspunt geldt eigenlijk voor alle e-learning modules die binnen alle RIF’s, die momenteel binnen Aeres lopen, worden ontwikkeld”, aldus Rein van de Wal. “Er wordt gedacht aan een

centraal platform. De discussie hierover loopt nog binnen Aeres."

Samenwerking onderwijs-bedrijfsleven
In de tweede helft van de RIF willen de consortiumpartners meer werk gaan maken van de samenwerking tussen het onderwijs en de deelnemende bedrijven. Rein van de Wal: “Zij leveren uren, feedback, expertise en netwerk aan het consortium. Ze kunnen bedrijfsvraagstukken indienen als praktijkprojecten voor de studenten van de verschillende opleidingen. Ook zitten zij vooraan in het netwerk als het gaat om contact met potentiële nieuwe werknemers. We gaan binnen de Biospots meer met elkaar in overleg over hybride onderwijsactiviteiten, die bijvoorbeeld ook op hun locaties en met hun mensen kunnen plaatsvinden. Wij hebben de bedrijven hard nodig om praktijkechte opdrachten en projecten te kunnen organiseren voor onze studenten”.

Voor geïnteresseerden zijn de complete Midterm Review en het Actieplan voor de tweede helft van de RIF te downloaden via onderstaande linkjes.

Midterm Review 2022-2025
Activiteitenplan 2025-2027

Ontmoeting, kennisdeling en samenwerking op derde consortiumdag Biologische Landbouw

De partners van het consortium Biologische Landbouw waren 12 maart te gast op de derde Consortiumdag. Zij werden door projectleider en vakdocenten bijgepraat over de vorderingen van de RIF Biologische Landbouw en namen samen een kijkje op de website www.samenbiowijzer.nu. Deze website gaat een verbindende en informerende rol spelen voor de partners van de RIF. Verder zijn de huidige en gewenste samenwerking van de consortiumpartners besproken en geïnventariseerd en was er volop gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Zie ook artikel Midterm review 2022-2024 elders in deze nieuwsbrief.

Onderwijsontwikkeling door consortiumpartners
Eline Schothorst ging dieper in op de e-modules ecologie en de wens om dit samen met het bedrijfsleven vorm te geven. Het interesseren van studenten voor biologische landbouw vraagt binnen de gangbare landbouwopleidingen van Aeres MBO om een andere benadering dan gebruikelijk is bij de BD-opleidingen van Aeres MBO Dronten Warmonderhof. Op de gangbare agro-opleidingen moeten studenten eerst ervaren wat hun eigen denkbeelden zijn en is er meer inzet nodig om ze te interesseren, zo blijkt. De e-module Ecologie en Biologie is opgebouwd uit losse onderdelen, zodat docenten zelf kunnen bepalen hoe ze deze willen inzetten in hun onderwijs.
Docent melkveehouderij Frens Schuring vertelde over de e-modules biologische melkveehouderij die hij samen met ontwikkelaar Charlotte Ronteltap vorm en inhoud geeft. Ook lichtte hij de wiki Biologische Bedrijfsvoering toe, die hij samen met collega Ruud Hendriks en Udo Teunis (Bionext) heeft geactualiseerd en uitgebreid. Deze wiki is beschikbaar voor alle docenten en studenten die zich verder willen verdiepen in de biologische landbouw. Link wiki Biologische Landbouw

Keuzedeel biologische melkveehouderij
Martine Hijlkema van Aeres MBO Leeuwarden vertelde hoe het keuzedeel Biologisch ondernemen in de melkveehouderij dit jaar een nieuwe, meer praktische invulling heeft gekregen. Jaren terug werd het keuzedeel vooral theoretisch ingevuld en niet interessant gevonden door de studenten. Nu is het vak opnieuw ingevuld met inzet van onder anderen een oud-student en een oud-docent. De werving van studenten voor dit keuzedeel is deels via Tiktok gedaan. Er is nu een mooi aantal van tien studenten dat het keuzedeel volgt. Volgend jaar hoopt Hijlkema op nog meer belangstelling. Het kost even tijd om met deze nieuwe aanpak het imago van het keuzedeel bij studenten te verbeteren.
In Emmeloord hebben mbo-studenten biologische boeren geënquêteerd om de verschillen tussen gangbare en biologische boeren te leren kennen als het gaat om het schonen van

sloten. De conclusie van de studenten is dat er veel verschillende soorten biologische boeren zijn en dat er meer informatie over biologische landbouw nodig is in het onderwijs. In Barneveld is een vak gestart waar studenten projectmatig werken aan het oplossen van concrete vragen vanuit het bedrijfsleven.

Mest als kans, niet als probleem
Theo Mulder van Mulder Agro betoogt dat mest te vaak als last wordt gezien, maar boeren weten dat goede mest juist kansen biedt. Goede mest is onmisbaar voor een gezonde bodem en helpt het gebruik van kunstmest te beperken. Steeds meer boeren telen daarnaast vlinderbloemigen, zoals klaver, luzerne en bonen. Doordat deze gewassen stikstof uit de lucht binden, zijn boeren minder afhankelijk van kunstmest en zorgt dit voor een gezondere bodem. Boeren die zich hierbij willen aansluiten kunnen de speciale vlag bestellen en laten zien dat zij bijdragen aan een toekomstbestendige mest- en bodemaanpak. Bestel de vlag.

Bio-demovelden op Aeres Farms
Agrifirm lanceerde de samenwerking tussen Agrifirm, Aeres Hogeschool Dronten, Aeres Farms en Bioplant. De Consortiumpartners werden kort bijgepraat over dit project. Het is een tweejarige samenwerking aan bio-demovelden voor de teelt van uien en wortelen bij Aeres Farms in Dronten. Studenten mbo en hbo werken mee en worden met teelttechnische kennis door Agrifirm ondersteund, van zaaien tot bewaren.

Rondleiding en lekker eten
Digni van der Dries gaf een presentatie en een rondleiding over BioRomeo, het biologisch-dynamische akkerbouwbedrijf dat hij heeft opgestart, en dat inmiddels overgedragen is aan de volgende generatie. Hier was het consortium deze dag te gast. Het aanwezige gezelschap kreeg in de loop van de dag ook kort een kijkje in de methodiek van het onderzoekend leren en stelde zichzelf en elkaar de vraag: welke leervragen kun je bedenken voor studenten? De dag werd afgesloten met een gezellig biologisch diner, bereid door de koks van de Hofzaal van Stichting Warmonderhof.

Op de website kun je alle foto's van de derde Consortiumdag bekijken.

Een rondleiding langs wiki en e-modules biolandbouw

Frens Schuring geeft ons een virtuele rondleiding langs een deel van de e-modules en de Wiki over biologische landbouw die inmiddels zijn ontwikkeld door hem, Ruud Hendriks en andere vakdocenten binnen Aeres MBO. "Docenten kunnen deze gebruiken in hun lessen en studenten kunnen ze gebruiken om zichzelf te ontwikkelen en hun blik te verbreden."

Ruud Hendriks is docent bodemvruchtbaarheid aan Aeres MBO Dronten Warmonderhof en praktor kringlooplandbouw voor de Aeres mbo's. Frens Schuring is docent melkveehouderij en ondernemersvaardigheden aan Aeres MBO Dronten Warmonderhof. Aeres Tech Productions heeft de leeromgeving gebouwd. De Wiki is in tegenstelling tot de e-modules, openbaar toegankelijk voor elke geïnteresseerde in de biologische landbouw.

E-module biologische landbouw
Frens neemt ons mee in de e-module biologische landbouw. Hij scrollt door de vensters heen. De hoofdstukken 'wat is biologische landbouw' en een hoofdstuk over nevenactiviteiten van de bioboer' en 'Biologisch ondernemen' komen voorbij. Hij is exceptioneel content met het onderdeel 'Tips uit de praktijk'. "Daarin komen biologische boeren aan het woord die vertellen hoe zij hebben gehandeld om te komen tot een succesvol bedrijf." BBL-studenten van de opleiding biologisch-dynamische landbouw hebben als onderdeel van hun studie hun eigen stageboeren geïnterviewd. "Zo snijdt het mes aan twee kanten, want ook de kennis van de studenten over succesvol ondernemen wordt vergroot." De ondernemers/stagebieders gaven tips als: zorg voor een heldere visie, blijf dicht bij je passie en drijfveren, zorg voor een goed verhaal, onderzoek je organisatie-eigen gunfactor en formuleer die ook, neem de rust en de ruimte om jouw initiatief op jouw manier te ontwikkelen en betrek mensen bij jouw initiatief die jou aanvullen.

E-module omschakelen naar biologisch
Frens werkt momenteel aan een module over het omschakelen van gangbare naar biologische melkveehouderij, waarbij wordt ingegaan op het verdienmodel van de boer, en waarin diverse ondernemingsscenario's in beeld worden gebracht. Deze is opgesteld in samenwerking met Kees Water van Ekopart. "De omschakelscenario's die in deze module aan bod komen, zijn gericht op extensivering, want de meeste omschakelaars hebben een te intensief bedrijf om biologisch te zijn. We behandelen aankoopkosten en de keuze van voer, de optie om als veehouder (1 hectare tegen 2 hectare) grond te ruilen met een akkerbouwer, grond bijpachten en de inzet van natuurland, en ten slotte minder melken."

E-module Ondernemersvaardigheden
In de serie is ook een module opgenomen die gaat over anders ondernemen, anders leidinggeven en het veranderen van systemen. "Daarvoor behandelen we het script van de creatiespiraal van Marinus Knoope en we werken met Theorie U van Otto Scharmer. De kern van deze twee werkmodellen is dat de intentie en het niveau van aandacht van degene die naar de problemen kijkt, bepalend is voor de kwaliteit van de oplossing", legt Frens uit.

Nog te maken e-modules biolandbouw
Nog niet alle modules over biologische landbouw zijn klaar. In de planning staan: grasland en beweiding en de rol van grasklaver daarin. Ook komt er een module over fokkerij, dat zal gaan over rassenkeuze en familieteelt. Ook is een module in de maak over diergezondheid, dat onder meer een onderdeel zal bevatten over preventie via kruidenbehandelingen en homeopathie. Eveneens komt er een module over structuurrijk en eiwitarm voeren, wat oplossingsrichtingen biedt voor het stikstofprobleem en broeikasprobleem. "Hierbinnen doen veehouderijstudenten van Aeres MBO Barneveld een onderzoek op verzoek De Natuurweide, dat is de vereniging van biologische melkveehouders. Die zoeken antwoorden op de vragen: wat doen we met de ammoniakemissie in de biologische landbouwsector, met de methaanemissie en met maïs als veevoer? Er komt in deze module aandacht voor het invullen van de Kringloopwijzer, iets wat alle veeboeren moeten doen. Het is een instrument om de uitstoot van stikstof en fosfaat in beeld te brengen."

Toegang krijgen tot e-modules en Wiki
Hieronder staat een link naar de Wiki voor degenen die een kijkje willen nemen. De informatie in de Wiki biologische bedrijfsvoering is opgesteld door Udo Teunis van Bionext en gecontroleerd en aangevuld door Schuring en Hendriks. De e-modules zijn nog in ontwikkeling en komen zodra dat mogelijk is, online. De beschikbare e-modules zijn via onderstaande link te bekijken voor geïnteresseerden binnen en buiten Aeres MBO.

Wiki biologische bedrijfsvoering
E-modules Aeres MBO

Pionieren bij opleiding Bioteelt Velp

Onderzoekend leren stapsgewijs en in delen ingevoerd in deze nieuwe teeltopleiding

Het is pionieren bij de opleiding Biologische teelt van Aeres MBO Velp. Dat vertellen praktijkinstructeur Taco IJzerman en docent-onderzoeker Marg Leijdens. Samen met ontwikkelaar van het eerste uur Sjakkelien de Kwaadsteniet ontwikkelden ze het onderwijs binnen deze opleiding. De opleiding biologische teelt zit in haar eerste jaar, en het idee was, direct vanaf de start te beginnen met de opbouw van het curriculum volgens de methode van onderzoekend leren, oftewel Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO). Een beproefd en innovatief onderwijsconcept dat uitgaat van de eigen kracht van de student.

De opleiding Biologische teelt in Velp is te volgen in een BOL- en een BBL-variant, met daaromheen een schil van teeltbedrijven. Vier nauw betrokken biologische boerderijen en tuinderijen die behoren tot het kernteam van de Biospot Velp denken mee over het onderwijsprogramma en over de vraagstukken die voorgelegd kunnen worden aan studenten.

Elke vrijdag een ander bedrijf bezoeken
In totaal bestaat de Biospot Velp uit zeventien teeltbedrijven waarmee de opleiding samenwerkt, vertelt IJzerman. "Het zijn grote en kleine bedrijven in snijbloemen, fruitteelt, potplanten, groenteteelt en akkerbouw. Elke vrijdag gaan we met de BOL-groep naar steeds een andere van deze telers, om daar te leren mee te werken. Zo krijgen onze studenten heel veel te zien en ervaren ze het werken op verschillende boerderijen. "Het helpt wanneer wij hen het lekker zelf laten doen. Tijdens de praktijkdagen werk ik met drie kernvragen: Wat is de situatie in het veld? Daarbij kun je denken aan de grondsoort, de weersomstandigheden en de stand van de gewassen en de soort gewassen. Ook vragen we: Wat willen we hier? En: wat is nodig om dat te bereiken? En het wekt vragen op voor de theoriedag op de woensdag daarna."

Kleine studentengroep
De BBL-opleiding bestaat uit dezelfde theoriedag op woensdag en daarnaast de rest van de week het lopen van praktijk op een bedrijf elders in het land. Er zitten nu drie studenten op de opleiding. Toch werd besloten, te starten met biologische teelt, mede omdat er brede financiële en inhoudelijke ondersteuning was vanuit het consortium Biologische Landbouw voor het opzetten van onderzoekend leren, en voor locatie Velp om in de regio een relevante opleiding biologische teelt aan te bieden. De komende jaren kan de opleiding gaandeweg toewerken naar een hoger aantal studenten, zodat ze binnen enkele jaren haar eigen broek kan ophouden.

Bedrijfsvraagstuk over verse maïs
Studenten van deze opleiding gaan met praktijkechte vragen aan de slag, vertelt Leijdens. "De

telers hebben bijvoorbeeld deze vraag bij ons neergelegd: ‘Hoe kunnen telers zorgen dat ze langere tijd lekkere verse maïs in het groentepakket kunnen leveren’. Dat gaat onder meer over een verlengde oogsttijd, rassenkeuze en gekoelde opslag. Samen met de studenten ga ik bepalen: welke aspecten zitten er aan deze vraag? Welke deelvragen kunnen we formuleren? Vervolgens gaan we die deelvragen verdelen en gaan de studenten de telers bevragen hierop. Dat gebeurt dan weer op de vrijdag met Taco erbij.”
Iedere periode komt er zo’n onderzoeksvraag aan bod in het onderwijs van de opleiding Biologische teelt. “Hiermee kunnen we onze studenten onderzoeksvaardigheden aanleren en daarmee leren we hun hoe ze zelfstandig tot leren kunnen komen”, aldus Leijdens.

Eigenaar worden van eigen leerproces
In de eerste twee periodes van de opleiding is er door Sjakkelien de Kwaadsteniet ook gewerkt met praktijkechte vraagstukken, vertellen de twee huidige begeleiders. Zij zijn rond de jaarwisseling samen als team begonnen als haar opvolgers. Leijdens: “Het werken met echte vraagstukken van bedrijven is van grote waarde voor de student. Dat zie ik ook bij de onderzoeksgerichte praktijkopdrachten die ik met studenten doe in mijn andere docentenfunctie bij Aeres MBO Barneveld. Naarmate studenten zich langer in een onderzoeksvraag verdiepen, zullen ze steeds meer eigenaar worden van zo’n vraag, en dat vergroot hun leermotivatie”. Ze vertelt dat docenten binnen onderzoekend leren studenten ook zelf hun eigen onderzoeksvraag laten opstellen. “Maar wij kiezen nu voor een vraag vanuit een praktijkbedrijf.” IJzerman: “Het vergt ook wat afstemming om de zelfstandige opzet te laten aansluiten bij studenten met heel diverse leerstijlen. Het gaat de een makkelijker af dan de ander”.

Voldoening en een rijdende trein
De snelle start van de opleiding, en het uitvallen van een aantal sleutelfiguren van het eerste uur, heeft ervoor gezorgd dat de twee opleiders/onderwijsontwikkelaars ‘de rails aan het leggen zijn terwijl de trein al rijdt’. “Het geeft voldoening dat het lukt, maar het is wel flink aanpoten”, zeggen zij. Daardoor zijn niet alle voorwaarden en onderdelen van de methode van onderzoekend leren continu geïmplementeerd. Het doel is om met ingang van komend leerjaar voor zowel het eerste jaar als het tweede jaar daarin weer nieuwe stappen te nemen. IJzerman: “Het belangrijkste dat de studenten moeten kunnen als ze van de opleiding komen, volgens de bij Velp betrokken ondernemers van de Biospot, is: hun werk goed genoeg doen, en snel genoeg. Dat klinkt simpel, maar dat behelst alles: vaardigheden, kennis verwerken en routine opdoen”.

Kernbedrijven denken mee over lesstof
De opleiding duurt drie jaar. Of het curriculum volledig zal worden gebaseerd op onderzoekend leren of Leren voor Duurzame Ontwikkeling, dat zal nog met de school en de verantwoordelijken binnen de RIF worden besproken. “In ieder geval deels”, zegt Leijdens. “We zijn daarvoor ook met de vier kernbedrijven in gesprek om de opleiding zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de praktijk. Voor het tweede leerjaar hebben we de grote lijnen staan. Dat tweede jaar wordt voor alle studenten in de BBL-variant aangeboden. In de theorielessen zullen meer onderzoeksvormen en vraagstukken uit het bedrijfsleven worden geïntegreerd. Bij die ontwikkeling gaan we ook de studenten betrekken. Dat is ook onderdeel van de methode van Onderzoekend Leren.”

Flexibeler in kleine groep
Deze onderzoekende houding maakt ook dat ze op hun praktijkbedrijf, waar ze de meeste dagen zullen zijn, goed kijken op basis van de BPV-opdrachten en zo meer leren. Ondertussen vinden Leijdens en IJzerman het fijn dat ze met een klein groepje konden beginnen. “Daardoor zijn we flexibeler en krijgen zij bijna privéonderwijs. We doen het met elkaar. Dat geeft veel voldoening. Binnenkort hebben de studenten extra BPV-weken en toetsweken. Dan hebben wij weer wat meer tijd om verder over de inhoud na te denken.”

Kernbedrijven denken mee over lesstof
De opleiding duurt drie jaar. Of het curriculum volledig zal worden gebaseerd op onderzoekend leren of Leren voor Duurzame Ontwikkeling, dat zal nog met de school en de verantwoordelijken binnen de RIF worden besproken. “In ieder geval deels”, zegt Leijdens. “We zijn daarvoor ook met de vier kernbedrijven in gesprek om de opleiding zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de praktijk. Voor het tweede leerjaar hebben we de grote lijnen staan. Dat tweede jaar wordt voor alle studenten in de BBL-variant aangeboden. In de theorielessen zullen meer onderzoeksvormen en vraagstukken uit het bedrijfsleven worden geïntegreerd. Bij die ontwikkeling gaan we ook de studenten betrekken. Dat is ook onderdeel van de methode van Onderzoekend Leren.”

Flexibeler in kleine groep
Deze onderzoekende houding maakt ook dat ze op hun praktijkbedrijf, waar ze de meeste dagen zullen zijn, goed kijken op basis van de BPV-opdrachten en zo meer leren. Ondertussen vinden Leijdens en IJzerman het fijn dat ze met een klein groepje konden beginnen. “Daardoor zijn we flexibeler en krijgen zij bijna privéonderwijs. We doen het met elkaar. Dat geeft veel voldoening. Binnenkort hebben de studenten extra BPV-weken en toetsweken. Dan hebben wij weer wat meer tijd om verder over de inhoud na te denken.”

“Eigenaarschap cruciaal bij onderzoekend leren”

Stan Frijters adviseert bij de invoering van Leren voor Duurzame Ontwikkeling op diverse Aeres (v)mbo-locaties. De opleiding Biologische teelt in Velp is er daar één van. Hij werkt als docent-onderzoeker voor Aeres HBO Wageningen. Binnen de Lerarenopleiding aldaar hebben de uitgangspunten van Leren voor Duurzame Ontwikkeling in het curriculum een plek gekregen.

Leren voor Duurzame Ontwikkeling is een UNESCO leerconcept dat gaat over onderwijskundige en vakinhoudelijke transities, vertelt Frijters. “Het is een toekomstgerichte vorm van leren waarin je studenten leert om in die toekomst toegerust te zijn om (duurzaam) te kunnen handelen.” Het fundament eronder is: een open houding, keuzevrijheid, eigenaarschap, reflecterend vermogen, onderzoekvaardigheden en hoge verwachtingen. Van docenten vraagt het een didactisch coachende aanpak waarbij veel meer het initiatief van de student wordt gevraagd en er beperkt docent-gestuurd wordt lesgegeven, legt hij uit. “De leraar moet op zijn of haar handen gaan zitten en vertrouwen hebben en positief bekrachtigend zijn naar de studenten toe. Het vraagt een totaal andere doceerstijl.”

Zelfstandige studenten
Frijters traint docenten, en hij ervaart dat ze helemaal óm zijn wanneer ze zien en meemaken hoe het werkt. “Ik krijg vaak verbaasde reacties over hoe zelfstandig studenten opereren. Zodra studenten zich verantwoordelijk voelen, zich eigenaar voelen, is hun leermotivatie veel hoger.” Hij realiseert zich wat een spagaat het voor Marg en Taco moet zijn om een lopende opleiding te ontwikkelen en gelijktijdig een zo’n nieuwe vorm van lesgeven te implementeren. “Taco en Marg hebben een enorme drive en kennis. Ook de betrokken bedrijven zijn heel bereidwillig om zich in te zetten bij het creëren van de lesinhoud.” Frijters ziet voor de verdere ontwikkeling van de opleiding Biologische teelt een belangrijke rol weggelegd voor de studenten zelf. “Ook het maken van een curriculum volgens de methodiek van Leren voor Duurzame Ontwikkeling, gaat anders. Het eigenaarschap van de studenten zelf daarbij is cruciaal; over hun eigen leerproces, maar dus ook over de lesinhoud.”

Meer lezen over LvDO
Stan Frijters schreef een boekje over het hoe en wat van Leren voor Duurzame Ontwikkeling/Onderzoekend Leren. Het is een interessant naslagwerk voor wie zich verder wil verdiepen in deze werkwijze.
Boekje Leren voor duurzame ontwikkeling, gewoon doen
Website LvDO

Stuur info over jouw project naar de redactie!

Het Consortium gaat op haar nieuwe website en in de nieuw op te zetten nieuwsbrief artikelen publiceren over de projecten en activiteiten waar de partners van het consortium Biologische Landbouw mee bezig zijn. We krijgen graag jouw input. Ben je een docent en ga je aan een nieuw project beginnen? Legt een bedrijf een nieuw vraagstuk voor aan jouw studenten? Ben je een bedrijf en heb je een leuk verhaal uit de praktijk, in samenwerking met studenten of opleidingen?

Dit is het mailadres van de redactie
nieuws@samenbiowijzer.nu.

Onderwijskundig verbinder aangesteld

Verbinden en initiatieven koppelen; iemand die de smeerolie kan zijn tussen de Aeres mbo-locaties. Per 1 april is Eline Schothorst aangesteld als onderwijskundig coördinator van het consortium Biologische Landbouw. Zij gaat vanaf nu één dag in de week met deze opdracht aan de slag.

Het aanstellen van een onderwijskundige verbinder was één van de aanbevelingen in de Midterm Review van de RIF. En ook tijdens de eerste professionaliseringsbijeenkomst op 12 februari bij Aeres MBO Dronten Warmonderhof concludeerden de aanwezige docenten van de verschillende Aeres mbo-locaties dat ze eerst en vooral iemand nodig hebben die veel weet en die linkjes legt; die vakinhoudelijk goed op de hoogte is, die heel regelmatig alle locaties langsgaat en die peilt waar de verwachtingen en mogelijkheden liggen, welke initiatieven er zijn en aan welke kennis de locaties behoefte hebben.

Behoefte aan uitwisseling en verbinding
“Wat we vooral constateerden was een behoefte aan uitwisseling en verbinding. Meer dan aan klassieke bijscholing”, vertelt Eline Schothorst. Haar benoeming tot onderwijskundig coördinator is het concrete uitvloeisel van deze bijeenkomst. Schothorst gaat verbindingen leggen tussen haar werk voor het consortium en het promotieonderzoek dat zij momenteel uitvoert voor haar PhD, getiteld: ‘Leren voor toekomstgerichte landbouw: van angst naar hoop’. Dat onderzoek richt zich op een open houding naar de toekomst en naar het netwerk dat leidt tot kennis.

Alle actielijnen komen hier samen
In de actielijn Professionalisering komt alles wat met onderwijs te maken heeft uit de andere actielijnen, samen, legt zij uit. “Denk aan de e-modules, de Biospots en Leren voor Duurzame Ontwikkeling.” De actielijn Professionalisering richt zich vooral op de docenten van de vijf Aeres mbo-opleidingslocaties. Secundair kunnen ook andere stakeholders zoals praktijkonderwijs, werkgevers in de sector en studenten betrokken worden.

Samenvatting succesfactoren en actielijnen eerste helft RIF

Midterm Review 2022-2024

Het Consortium Biologische Landbouw is op 1 december 2022 opgestart bij Aeres MBO Dronten Warmonderhof. In het eerste projectjaar is met name gefocust op de uitvoering van de eerste vijf actielijnen, omdat deze direct het onderwijs van de doel-opleidingen raken en de inzetbare uren beperkt waren.

Samenvatting succesfactoren
Het consortium kent een reeks succesfactoren die de samenwerking binnen het programma versterken. Een belangrijke kracht is de sterke maatschappelijke relevantie. De RIF Biologische Landbouw sluit aan bij actuele thema's als duurzaamheid en circulariteit, en speelt in op de behoeften van sector en regio. De gedeelde visie tussen partners, het unieke karakter van het mbo-programma en de zichtbare impact in korte tijd dragen bij aan het succes. De co-creatie van e-learningmodules met bedrijven, de verbinding tussen gangbare en biologische landbouw, en de actieve rol van studenten worden breed gewaardeerd. Ook de methodiek van Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO) en samenwerking tussen mbo en hbo versterken de kwaliteit van het onderwijs.
Daarnaast wordt het consortium gedragen door een sterk partnernetwerk waarin bedrijven, onderwijsinstellingen en overheden samen optrekken. De Biospots waarin scholen en netwerkbedrijven samenwerken, zorgen meer en meer voor hybride leeromgevingen. De opleiding Aeres MBO Dronten Warmonderhof vormt daarbij een krachtige fysieke leerplek. Er wordt gebouwd aan een Leven Lang Ontwikkelen-aanbod, mede op basis van de ontwikkelde e-modules. Succesvolle kruisbestuiving met andere RIF-projecten, een goed functionerende programmastructuur en betrokken programmamanagement zorgen voor stevige organisatorische fundamenten. Tot slot groeit het aantal hybride vakdocenten dat kennis deelt, wat het interne gesprek over biologische landbouw binnen Aeres MBO stimuleert en verdiept.

Samenvatting voortgang actielijnen 2022-2024

Actielijn 1 – Verrijken:
Binnen deze actielijn is hard gewerkt aan het ontwikkelen van e-learningmodules die biologische inhoud integreren in het agro-onderwijs. Zeven inhoudelijke thema's (zoals ecologie, bodemvruchtbaarheid en omschakelen naar biologische landbouw) zijn en worden uitgewerkt in meer dan 70 e-modulen. Vakdocenten van mbo en hbo, inhoudelijke experts en Aeres Tech Productions werkten samen in ontwikkelteams. Door de digitale presentatie en de modulaire opbouw is het lesmateriaal flexibel inzetbaar. Na een fase van feedback en herziening worden de eerste modules nu uitgerold en getest in het onderwijs.
Daarnaast is ingezet op hybride onderwijsactiviteiten die school en praktijk dichterbij elkaar brengen. Praktijklessen, projecten en excursies bij biologische bedrijven vormen een belangrijk onderdeel, georganiseerd via de zogeheten biospots (zie actielijn 2). Alle mbo-locaties voeren inmiddels hybride activiteiten uit. Ook is het keuzedeel Biologische Melkveehouderij voorbereid, dat in 2024 op locatie Leeuwarden van start is gegaan en als een voorbeeld kan dienen voor uitrol van bio-keuzedelen op andere locaties en voor andere sectoren.

Actielijn 2 – Verbinden:
De Biospots zijn regionale netwerken waarin mbo-scholen samenwerken met biologische bedrijven. Via deze netwerken worden praktijkervaringen, zoals excursies, gastlessen en onderzoeksopdrachten, geïntegreerd in het onderwijs. In 2024 zijn de vijf Biospot-coördinatoren meerdere keren samengekomen om kennis uit te wisselen en van elkaar te leren. De invulling verschilt per regio: van thematische bijeenkomsten in Dronten tot individuele samenwerking in Leeuwarden. Barneveld combineert netwerken van gangbare en biologische bedrijven tot één gezamenlijke bedrijvenspot.
Elke Biospot heeft zijn eigen focus en dynamiek. In Emmeloord is 20% van de studenten actief op biologische stageplekken, in Leeuwarden werken docenten enthousiast aan thema's als bodem en biodiversiteit, en in Dronten vindt structurele kennisuitwisseling plaats met het grote netwerk rond Aeres MBO Dronten Warmonderhof. Zo brengen de Biospots praktijk en onderwijs effectief bij elkaar en stimuleren zij duurzame en biologische kennisoverdracht.

Actielijn 3 – Vernieuwen:
Binnen Aeres MBO Velp is gestart met de ontwikkeling van een nieuwe opleiding Biologische Teelt, gericht op niveau 3. Ondanks een wat moeizame start is in samenwerking met circa 15 regionale bedrijven een stevig fundament gelegd. De Biospot Velp wordt actief betrokken bij de vormgeving van het onderwijs, onder meer via een kernteam en vier jaarlijkse bijeenkomsten. Door deze nauwe samenwerking sluit de opleiding beter aan op de regionale praktijk.
Ondanks een bescheiden start met drie studenten, is besloten de opleiding per september 2024 daadwerkelijk te starten, met het oog op groei in de komende jaren. Een praktijkinstructeur is aangesteld en de samenwerking met Aeres Hogeschool Wageningen versterkt de inhoudelijke kant van de opleiding.

Actielijn 4 – Updaten:
Om de expertise van ervaren docenten aan Aeres MBO Dronten Warmonderhof te behouden, wordt deze actief vastgelegd in kennisbanken, leermiddelen en wiki's. Docenten dragen ook bij aan professionaliseringstrajecten en de ontwikkeling van thematische e-learningmodules. Een belangrijk platform hiervoor is de wiki Biologische Bedrijfsvoering, die samen met Bionext wordt doorontwikkeld en geactualiseerd.
Hierdoor blijft waardevolle praktijkkennis toegankelijk voor collega's, nieuwe docenten en andere geïnteresseerden binnen en buiten Aeres MBO. Deze aanpak borgt niet alleen vakinhoudelijke kennis, maar versterkt ook de verbinding tussen theorie en praktijk, binnen een breed netwerk van onderwijspartners.

Actielijn 5 – Onderzoeken:
Aeres MBO wil onderzoekend en ontdekkend leren steviger verankeren in het curriculum. Samen met practoraten en Aeres Hogeschool Wageningen is gekozen voor het onderwijsconcept Leren voor Duurzame Ontwikkeling (LvDO), dat is getest op bruikbaarheid binnen het mbo. De aanpak biedt structuur en ondersteuning voor studenten en docenten bij onderzoekende werkvormen.
In het tweede projectjaar zijn pilots uitgevoerd op alle mbo-locaties. In de komende jaren wordt het concept breder uitgerold en verbonden aan onderwijsactiviteiten zoals fieldlabs en leerprojecten. Zo krijgen studenten meer ruimte voor actief leren en het ontwikkelen van een onderzoekende houding binnen het groene onderwijs.

Actielijn 6 – Professionaliseren:
Binnen deze actielijn staat de deskundigheidsbevordering van (gast)docenten centraal. Aeres Hogeschool Wageningen ondersteunt docenten bij het implementeren van onderzoekend leren en leidt praktijkinstructeurs op voor de opleiding Bioteelt in Velp. Ook vakdocenten van Aeres MBO Dronten Warmonderhof ontwikkelden vakinhoudelijke professionaliseringsactiviteiten, waaronder studie- en discussieavonden voor collega's.
Deze activiteiten worden stapsgewijs verder uitgerold en zijn afgestemd op de behoeften van docenten. Expertise van consortiumpartners wordt actief betrokken. Het doel is een structureel, praktijkgericht en vraaggestuurd professionaliseringsaanbod dat aansluit op actuele ontwikkelingen in het biologische onderwijs.

Actielijn 7 – Aansluiten:
De aansluiting tussen mbo en hbo wordt versterkt door gezamenlijke onderwijsontwikkeling en kennisuitwisseling. Hbo-docenten zijn betrokken bij de beoordeling van de e-learningmodules (zie actielijn 1) en krijgen zo beter inzicht in het mbo-niveau. Gezamenlijke projecten, zoals bijdragen van Aeres MBO Dronten Warmonderhof aan hbo-opleidingen en studentprojecten op biologische bedrijven, zorgen voor inhoudelijke afstemming.
Ook worden Biospotactiviteiten benut om mbo en hbo dichter bij elkaar te brengen. Een voorbeeld is de samenwerking rond de film "Bodemwinst", waarin mbo en hbo samenwerken aan lesmateriaal. Structureel overleg tussen teamleiders bevordert een doorlopende leerlijn en versterkt de begeleiding van studenten.

Actielijn 8 – Ontwikkelen:
Aeres MBO Dronten Warmonderhof biedt in samenwerking met Aeres Training Centre een breed scala aan cursussen en themadagen voor professionals in de biologische sector. Het aanbod varieert van bodemvruchtbaarheid en composteren tot BD-imkeren en stikstofreductie. In totaal namen de afgelopen twee jaren meer dan 300 deelnemers deel aan dit Leven Lang Ontwikkelen-aanbod.
Dit nascholingsaanbod voorziet in een groeiende behoefte aan vakgerichte, praktijkgerichte en actuele bijscholing in de biologische landbouw. De sterke samenwerking tussen onderwijs en praktijk garandeert dat het aanbod relevant blijft voor professionals in de sector.

Voor geïnteresseerden zijn de complete Midterm Review en het Actieplan voor de tweede helft van de RIF te downloaden via onderstaande links.

Midterm Review 2022-2024
Activiteitenplan 2025-2027

Deze e-mail is verstuurd aan {{email}}.
Als je geen e-mails meer wilt ontvangen dan kun je je hier afmelden.
Je kunt ook je gegevens inzien en wijzigen.
Voeg nieuws@samenbiowijzer.nu toe aan je adresboek voor een betere ontvangst.